

مغزینا اور فغانجو و ایدار برکت

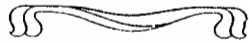
Bubi

۱۲۶

عبدالله بویی

166

زمان اجتهاد منقرضی کی گلی؟



Ed. D. ...
28913
...
... 20 ...

TURKIYAT ENSTITOSU
Nemara : 166

ناشری:

کتابخانه

=====

Казань

ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФИЯ

Миллят

1909.

=====



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زمان اجتهاد منقرضی دگلمی؟

عقول بشر کون بکون ترقی طایقان و بو ترقی تک آثاری ده
اینگ جاهل واینگ آحمق آدملرننگ بیله کوزلرینی قاماشدیروور
درجده کورنوب طورغان بر زمانده بو سوألنی صورمقلق
و «قرآننی فهم فقط ایسکی کشیلره مخصوصدر، آنلر منقرض بولدیلر،
زمان، قیامت قدر بونداین آدملری یا گادان طودرماز» دیمکک
نه قدر سفالت ایسه، آکا جواب ویرو قصدیله آتونندن قیمتلی
عمرنی ضایع قیلیمقلتده حقیقتده شول قدر سفاهتدر. لکن ایشنگ
نه وقت حقیقت کویونجه طورغانی وار؟ کاشکی اگر حقیقت دورلی
خیالار آرسینه کروب غایب بولماسه ایدی، علم اسمندن بو قدر
وهملر یازلماز و بزده بو رسالهنی قارالماغه مجبوریت کورماز
اینگ. اساسی عقل ایله فکوردن عبارت اولان وهر بر حکمنده عقل ایله
فکرکه خطاب ایدن اسلامنی اجتهاد حریتندن تقلید بویوندریغنه
آطارلر و کتاب ایله سنت بتونلای جیمریلوب بونلر اورنینه فلان
و فلاننگ سوزی قائم بولور دیوب کیمنگ خاطرینه کلور؟ کاشکی
اگر ایش خاطره کلور درجه سنده گینه قالسه ایدی، اول وقت برده
قایغرماز و مسلمانلر باشینه بوبالارده کلماز و صبی لر آتالرننگ حتی
راقی ایچوکه قدر هر بر قباحترینی کور کام صانادقلری کبی بزنده
صوگنی لریمز ایسکی لرننگ، مقصد و غایه لرینی برده آکلامایونجه هر

بر ایشلادکلرینی حتی هلاک لک گه مفضی اولان حکملرینی بیله
کور کام صاناب تقلید و اتباع گه طر و شمازلر ایدی. لکن بک بیوک
تأسف که ایش اول درجده گینه قالماش. بلکه مقلد لک بلاسی
دهشتلی صورتده میدانده چیمش؛ بنا اسلامنی صار صیمش، شریعت
مقدسهنی اساسندن چیغارش و بو مقلد لرنک ظلم قامچی لری آستونده
نور اسلام بتونلای انظفایه یاقنلاشمش در. صوگنی قههاتنگ قرآنده یوق
حیض نفاس حکملرینه متعلق یوزلر چه صحیفه یازدقلری حالده قرآنک
ایچی طولی احکام خلیقهده نظر قیلماز سزانی لرینه سببده مونه اشبو
تقلیددر. کاشکی بونلر احکام قههیه گه صرف ایلدکلری زمانلرننگ
اوندن برینی قرآن کریمک بک کوب برده امر ایلدیکی احکام خلیقهده
نظر خصوصینه صرف قیلسه لر ایدی، بلکه اهل اسلام بوقدر جهالت
و سفالت که دو شمازلر ایدی. اگر بونلر عصر اول بحثلری کبی فقط
حقلق غه و صولنی طلب قیلسه لر ایدی معین بو تضلیل تکفیرلر و نفرت
لعتلر هیچ برسی بولماز ایدی. الله ننگ رحمتینی شیطان غینه فرغانادر. سزه
الله ننگ جنتی طار بولو کبک تیه، مینی که اهل قبله دن اولان قرداشکرنی بالکنر
سزه یا خود ایسکی لردن بر کشی گه بر فکردده خلاقلق قیلدیغی ایچون
آنی تضلیل و تکفیر گه طوطونه سز؟ اصحاب کرام وائمه عظامده اجتهادده
اختلاف قیلشورلر ایدی، لکن هیچ بری دیگرینی تضلیل، تکفیر ایلماز
و آنی دو شماز صاناماز ایدی. شو ننگ ایچون ابوحنیفه ایله شافعی
آرسنده غنی اختلاف دن ابوحنیفه ایله ایکی شاگردی ابو یوسف
و محمد آرسنده غنی اختلافنی کوبراک دیمش لردر.

مونه بونلرک اختلافنی حریت فکر و حریت کلام معنا سنده اولغانلقدن
امه محمد (صلعم) گه رحمت ایدی. اما صکره بر زمان کیلیدی الله تعالی ننگ
قرآن کریمده یهود و نصاری نی ذم مقامنده «اتخذوا آخبارهم و رهبانهم
ارباباً من دون الله» دیگان سوزینه رغما براهین شرعیه نی قویوب ایسکی
کشیلر ننگ سوزینه دلیل سز تقلید قیلنه باشلانوی، هر بر فرقه بر امامنی

مقتدابه طوطوب تعصب فی المذهب قوتلانندی. هر بر فریق او زنده هینه
 خلاف، دیگر فریق که دوشمانلق قیلا باشلادی، هیچ بر فریق دیگر ینک
 دلیلینی بیلماز و حقائق غه وصولنی ایستماز بر حال که دوشلدی، هر بر فرقه
 دیگرینی سو گو ب، و حقارت قیلوب مجرد اییداش کو بایتو ایساینه
 کرلدی، نفسانیت کو بایدی، از غوش طالاش زورایدی، هیچ بر ینک
 مقصدی حقائق غه وصول و باطل دن قوتولو دگل بلکه مجرد خصمینه
 غالب اولنق و کشی آره سنده عالم اسمینی چغاره قیایدی، بس بو اختلاف
 ملت اسلامیه که فایه رحمت بالعکس لعنت بولوب کیتدی. گویه الله تعالی نک
 «وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اٰتَوْا الْكِتَابَ الاَّ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا يَنْهَاهُمْ» دیگران
 سوزی بونلر حقیقده نازل اولدی. الله تعالی هر بر اورنده عقل غه خطاب
 قیلدی یغندن اسلام چه فکر، مستقل و تقلید ایله اسلام متضادان ایدی. اگر
 ایش شول حالنچه و ارسه عقللر قوتلانور، حق باطل دن آیریلور و تقلید دن
 هم قاچیلور ایدی؛ لکن مع التأسف ایش اول حالنچه وارمدی. قرآن کریم:
 اهل کتابی کتابلرینی اوز گارتدیلر، قویدیلر و رؤسای دین اسمنده گی
 کشیلر ینک سوزلرینه صوفور تقلید قیلوب حرامنی حلال و حلالنی
 حرام ایلدیلر دیه طوروب بز مده صو کغنی رؤسای دین اسمنده اولان
 کشیلر مز، اوز شیخار ینک سوزلرینه صوفور تقلید ایلدیلر. بونلر ینک
 اقوال ائمه که تقلید واجب اولنرک فتوی لرینی نصوص شرعیه که تقدیم
 تیوشلی، دیگران سوزلری ایله عمل قیلدیلر. حال بو که اوزلری دیگر
 طرفدن اقوال ائمه که خلاف بولسه ده بوشیخار ینک سوزلرینه تقلید ایده لر
 و اینه لر که: «بونلر بزه نسبه کلام شارعنی و اقوال ائمهنی عالمک، شونک
 ایچون بونلر سوزی ینک کلام شارع و اقوال ائمه که مخالف توسلی
 کورنوی بز م اوز فهمزنک نقصانند لر.» مونه شوشلای هر بر فرقه ینک
 اتباعی فقط شیخاری تجویز قیلغان حکملر ده گینه اماملرینه تقلید ایلدیلر
 و بالاجماع باطل اولان مقلد که تقلیدنی اختیار قیلدیلر والله تعالی «ماید
 اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ - يَرِيْدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيْدُ بِكُمْ الْعُسْرَ»

دیه طوروب شریعت اسلامیه نی ایستاد کلری قدر طارایتدیلر و اجتهاد
 تقدیرنده بیک کو ب مشکل مسأله خصوصنده کتاب الله ایله سنت
 رسولده طابیله حق کییک ایشک لر نی قارانغی تقلید، پرده سی ایله قاپادیلر.
 بونلر هیچ بر عقل یورنماد کلرندن و هر بر دلیل که جهالتلری ایله مقابله
 ایله دکلرندن، آنلر ایله سویلا شور که ده ممکن دگل بلکه آنلری طوطوب
 طوب طوروی بیمارستان غه جیبارملی در. چونکه بونلر یوزندن اهل اسلام
 باشینه کیلگان ضرر، فایده لرندن دفعانله کو برک در. فقط بونلر ک
 ظالم سلطان و امرا غه فایده لر ی تيمش در.

چونکه ظالمار هر وقت جهالتدن استفاده ایدر لر و بولغانچق
 صوده بالق طو تمق ایستار لر. ظالملر ینک دنیا ده ایک قور قداقلری
 شی لر ی علم و معرفت در؛ تقلید کبی علم و معرفت نی باطیرن باشقه
 هیچ بر شی یوق؛ عوام نی طونار و ایستادیکی ظلم نی یورتو ایچون
 ایک برنجی وسیله اجتهاد و حریت فکر نی بیتور در. شونک ایچونده
 ظالم لر: «زمان اجتهاد منقرض» دیگران فتوی نی اوز زمانلر نده غی
 علمادن یاقور قوتوب، یاصانوب آلمش لر در.

بو کون اشبو تقلید بلاسی شول قدر عمومی لاشمش و شول
 قدر ظامور جایمش در که، اگر بر آدم قرآن ایله سنته فایتو غه
 دعوت قیلدی، آندن نفر تلانلر، قاچالر و دورلی کفر لر ایله رمی
 قیلالر. حال بو که الله تعالی حضرتلری «أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ اِبْرَاهِيْمَ وَاِسْمَاعِيْلَ

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَاَلِاسْبَاطَ كَانُوْا هُوْدًا اَوْ نَصَارَى» دیوب آکلاتمش
 در که، انبیای کر امنک هیچ بر ی تقلید بو یوندر غینه کر مامش لر بلکه
 بالکتر دلیلدن آکلاشلغان حق غه اتباع ایلمش لر در. تقالید، اتباع
 و بر کشی دن ایشکان یا خود بر کتابده کورگان شیلر نی فوتوغراف
 قیلندن سویلاب طور مقلد همه سی انبیاء علیهم السلام صو کنده حادث
 بولمش بدعتلر در. مونه افندمز صلی الله علیه و سلم شول بدعتلر نی

بیترو ب ادله و براهین که فایتارو ایچون بعث فیلمش
 و «اذتبراً الذین اتبعوا من الذین اتبعوا» دیوب دلیلر تابعاری
 ذم و تقبیح ایلمش در. الله تعالی حضر تلی «وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ
 إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَإِن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ
 مَا لَا تَعْلَمُونَ» دیهرک دلیل سز و عام سز سویلیان آدماری یعنی
 مقلداری شیطان تابعاری دیه ذم قیلاطوروب متأخرین تک قرآن
 وحدیث دن اعراض قیلولاری و بر مذهب که کردیلر می قارشلی لرنده طاغ
 کبی دلیلر کتور لسه ده فکر لرنده همان ثباتلری بک زیاده تعجب اولنه حق
 بر حالدر. بونلر کمال حماقتلرندن تقلید ایله دین صافلا یمز دیوب ظن
 قیلا لر. حال بوکه اگر تقلید ایله و الله ایله قول آره سنده واسطه یاصاب
 آیت وحدیثلر دن اعراض و عبادگ قلبلر بنی اولار رحم الراحمین دن
 صوو و تو ایله محافظه دین حاصل بولسه ایدی الله تعالی حضر تلی
 «وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا الْفِئْتَانَا عَلَيْهِ آبَاؤُنَا» دیوب
 تقلیدنک بطلانینی و مذهب تقلیدنک فسادینی سویلاماز و بوندن صوگ
 (أُولَئِكَ كَانُوا آبَاءَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ) دیهرک خطاب آکلماغان
 و دلیلره قاراماغان آدملری حیوان منزلینه ایندرماز ایدی. اگر مقلدلرک
 آکلای طورغان قلبلری بولسه مونه بو آیت بر اوزیده تقلید دن و ایسکی
 عادتلرینی مقدس صاناودن نفرتلاندیروده و کتاب الله ایله سنت رسول دن
 اعراض تک حرام لغنده کافی در.

بو آیت آکلانادر که بونلرک تقلید ایلدکلری ذاتلری
 حلقغه وصول ایچون هیچ بر دلیلده نظر قیلما دقلرندن همه سی
 خطاده درلر. حلققنی معرفت ایچون دلیلده نظر قیلا تورغان آدم
 بر وقت خطاغه توشسه ده ایکنچ. وقت دخی تفکر ای دیوب صوابغه

Halkı aydınlatmak
 İsin Fıskı
 Yorumları
 Kızı Yanlı
 Yapsa bile
 Sana Sen
 (dareme)
 Yolumu
 Doğru ları
 Keşfetelimiz.

İmam
 GAZALI

tefrik
 almasın?

قایتووی بک احتمال قریب در. شونک ایچون عقلی آدم هیچ برسی
 یالغان عذر لر کورسته رک الله ایندرگان شیلرینی طاشلاب باشقه
 برکشیکه عقلی نه قدر کامل بولسه ده تقلید و صوقور اتباعنی جائز
 کورماز و بک آحق بیلور که آدم نه قدر عقلی ونه قدر حسب
 السیره بولسه ده بر وقت فکر نده خطا قیلما یونجه قالماز. شونک
 ایچون قائل که روحسز تقلید قیلورغه دگل بلکه دلیل که قاراب
 قول که اتباع قیلورغه تیوشلی در.
 «انظر الی ما قال ولا تنظر الی من قال» شونک ایچونده الله تعالی
 کلام کریمنده «فَبَشِّرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
 أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ» دیمش در. شونک
 ایچونده امام عزالی تقلید دن چعوب هر بر مذهب دن دلیلینه قاراب
 سوز آلونی مقلدلرک تلیفیک دیولرینه رغما «منقذ من الضلال»
 اسملی کتابنده تقلید تو بانچیلکندن استبصار در وه سینه بینو و بنی بک
 شادلانوب تشکر قیلوب یازمش در. درست بک معلوم مقلدلر تلیفیکنی
 حرام دیلر. لکن آنک حرمتینه نینداین دلیل وار؟ اگر بر کشی
 دعوا قیلاحق ایسه رحیم ایتسون! بزه کورساتوب قاراسون. بونلرک
 هیچ بر دلیللری یوق، فقط بونلر الله تعالی تک «و منهم امیون لایعلمون
 الكتاب الا امانی وان هم الا یظنون» دیدیککی کبی آدملر در. علمای
 اهل کتاب ده کتابلرینی اوزگار تیلر دورلی تاویللر ایله احکام الهیه دن
 چقدیلر. اوز خیاللرینه وجود و بیروب شونی کتابلری قارشوسنده
 اعتبار قیلدیلر. هدایت وقتنده غی سلفلری ایله ماقطاندیلر و شونی اوز
 سعادتلرینه کافی دیوب حساب ایلدیلر. شول سببدن آنلرک دینلری
 اساسندن چقدی بوز ولوب بتدی. بز مونه بو خبر لرینی اوقیمز، آنلری
 مسقل ای توب کولامز، بیک عجب لانا مز؛ اما اوز منک آنلره تما ایا ر دیکمزینی

وافندمز علیه السلام نك: « لتتبعن سنن من قبلکم شبرا بشبر وذراعا بذراع ، ديگان سوزينه مصداق بولو ووزني برده سيزمى مز ؛ بو آيتلرگ بطلان تقليدگه دلاتلاريني و صدر اول نك شوگا ، اجما عسني و اول وقت جاهل ، عالم دن اعتقادني فقط برهان ايله احكامني فقط و ايت ايله آلورلاريني و بينه سز برهان سز ديلسه نچك هيچ بر تقليد ايتما دكلريني اصلا عقمزه كتورمى مز . درست شريعت : عاقل مهتدي گه تبعيت دن منع ايتماي در ؛ لکن متبوع نك دليليني بيلمايونچه طور و ب آنك عاقل مهتدي ايكانلگيني قايدن بيلورگه كيراك ؟ شونك ايجونده الله تعالى حضرتاري بوغارغي آيتلر ده آناو بابالارينه دليل سز اتباع ايدن آدم لرني ذم و تقييح صو كنده : « و مثل الذين كفروا كمثل الذي ينعق بما لا يسمع الادعاء و نداء صم بكم عى فهم لا يعقلون »

Tanrı delilidir. atav babalarım uyandır.

ديوبو تمثيل ني كتورمش در .

يعني بو مقلد لرگك حالي قوی ايله كتوچی حالي كبی در . كتوچی بر لفظ و بر صدا و بر سه قویلرگكديكي و ديگر بر صدا ايله كتديكي و بو صدالردن هيچ برشی آكلامدقلری و اقبال هم ادبار سبيلريني اصلا بيلما دكلری كبی ، دليل سز بر اعتقادني تسليم و تعليل سز بر قهني قبول قیلان آدملر ده اقبال هم ادباردن برشی ده آكلامازلر . بو آيت بك آچق كورساتادر كه عقل سز تقليد كافر لر ايشی در ؛ دينيني دليل ايله بيلميان بلکه مجرد تسليم ايله تلقي ايدن آدم بو آيت بو يونجه مؤمن دگل در ؛ ايمان دن مقصد حيوان باغلاغان كبی آدم ني بر باغانا ، بر مذهب گه باغلاب قویو دگل بلکه عقول بشريه ني علم و معرفت در جه لرندن يو غاری مينگر و در . بس مونه بو آدم خير ني ، خير ديوب بيلوب قیلور و شرني شر ديوب سو عاقبتيني بيلوب ترك ايدر .

Akletme den tekt etmet kafiler işidir.

بس بو وقتده بزگه ملل متمدن ني اسلامه دعوت قيلمقده ممكن اولور . اگر بزبو کون ملل متمدن گه : « مونه بز م شريعت م اشودر : مجتهد لر طرفندن توزولوب بيتمش در ، قرآن ايله حديث ني آكلار

وقت اوزغانلقدن ، سز بونلری آكلایامز سز ! شونك ايجون سز قرآن ايله حديث كه معارض بولسه ده قهها سوزيني آلاچق و زمانكز مصالحينه موافق بي دگل بي برده قارامیوب شونك ايله عمل قیلاجق سکز ! مونه سزگ مسلمانلگكز شوشنده و ضلالتكز بونك خلافتده در « ديوب ايتسهك بونلرگ اسلامه مجبئلری تو شارمی ؟ بونلر اوز عقل و فكر لر ريني اوتوروب ايسكي قهها سوزينه باش اویارگه و اوزلريني احق و سفیه ديورگه راضی بولورلرمی ؟ بونلر ني قهستانی لر ، و لولجيه لر گه نچك اوشاندرمق كيراك ؟ يوق بونلر ، ايسكي قهها سوزی بلن دگل بلکه طريق معقول ايله يور و يه چكلردر . اگر دينم ني اهل تقليد ظن قیلديغي كبی ، بولای طار بر (رام) ايجنده كورساتسهك اول وقت قایامتدن ملل اجنیه ني اوزمز ، اسلامه ياقنلاشدیر و ؛ بالعكس اوز آره مز دن معرفتلي آدم لر مزي ده « الله كورساتماسون » اسلام دن بيز دره جكر و اوز آياغمه اوزمز بالطه اوره جغز . بس بونلری دائره اسلامه جمع ، و شوكت مليه مز ني قوتلاو ايجون ، بزه لازم اولان شی ، اسلام ني تفتيش ايدوب اصلنده کی ساده لكينه قايتارمق و هر كيم گه اوز عقلنچه آكلاميه رخصت ويرمك در . مونه بو وقتده اهل اسلام الله تعالى نك : « الذين اتينا هم الكتاب يتلونه

« لازم اولان شی ، اسلامي تفتيش ايدوب اصلينده كی هر كيم گه آكلانماق و رخصت vermekdir .

حق تلاوته اولئك يؤمنون به » ديوب مدح ایلديكي كبی ظاهر گه قاتمازلر ، تقاليدگه يابشمازلر ، امانی و ظنون ايله كفايه لنمازلر ، اسرار قرآن ني آكلارلر ، فائده تكليف و حكمت تشریعی بیلدرلر ، ايسكي فكر لر ني تقدیس قیلمازلر . بس بونلرگ ايمانلری قوتلانوب دنيا و آخرت مسعود بولورلر ، بونلر الله تعالى نك « و من يكفر به فاولئك هم الخاسرون » ديوب ذم قیلديغي كبی دينلر ني آكلاميونچه دورلی

تقاليد و مخترعات ايله اينماسلر و انواع بدعت و عادتلر توناشدیروب بوزماسلر اوزلری تفكر ايدرلر لکن باشقه لر ني اوز فكر لر يينه

دعوت ایدوب حریت فکرگه خلاف تو شمار لر. بلکه هر کیم کتاب
الله سنت رسول گه رجوع قصدنده بولنور، ایسکی اماملرک سوزنی
اساس طوطولوب قرآن ایله حدیث تورلی تأویلر ایله آنلره
تطبیق قیلنماز، بلکه آنلرک سوزی کتاب ایله سنت گه موافق بولسه
قبول یوقسه رداولنور واصحاب ایله تابعین هم ائمه مجتهدین ننگ
«مسائل خلافیه واجتهادیه ده هر کیم گه حریت در» دیگان سوزلری
بلن ده عمل بولور. درست بو وقتده احتمال، مذاهب و اختلافات
کوبایور، لکن عصر اول مجتهدلری کبی تعصب سز بولغان وقتده
نزاع و تقاطع غه اصلاً مؤدی بولماز، بس بر آدم اهل فهم دن بولدیمی
مسائل اجتهادیه ده اوز فکری ایله عمل قیلور، قرآن و سنت گه دعوت
ایدن آدم لردن نفر تانوب قاچماز و آئی فسق و کفر ایله سوکماز
فقط ممکن قدر هر برشی نی آکلار غه اجتهاد واستفراغ وسع ایدر
وادله شرعیه دن احکام شرعیه نی ظن ایچون قدرینی صرف قیلور.
ایسکی لری تعظیم و صوت قی لری تسفیه ده علو ایلماز. علم تفسیر و علم
حدیث ده قداماً ابرشکان درجه گه ایرشو ممکن دگل دیماز و بیلور که
بعضیلر مجتهد بولو ایچون علم تفسیر و علم حدیث ده هم بونلر توقف
ایدن علوم عربیه ده یدطولا صاحبی بولنمق لقی هم عادات ناس دن
خبردار اولنمق لقی شرط دیسه لرده، مختار شاطبی ننگ موافقات ده
دیدیکی کبی علوم عربیه نی متنا واسلوبا آکلاب مقاصد شریعتی علم
کافی در. شونک ایچوننده مجتهدنک بر حدیث ننگ صحیح و ضعیف
بولمق لغی کبی مبدأ اجتهاد اولان فلر ده بیله غیر مجتهد گه اتباعی نی
درست کور مشلر در. حتی امام ابوحنیفه بیله بالاتفاق مجتهد بولا
طوروب آنک زماننده خصوصاً عراق ده روایت حدیث کوب
اولماغانلقدن احادیث دن بك آزینی غینه علم گه موفق اولمش در. الله
تعالی ننگ مخلوقات ده اولان سنتی کون بکون ترقی ده و شونک
ایچوننده دینلرک آخری اولان اسلام اکمل ادیان بولغانلقدن بو
زمانده قداماً دوجه سنده بلکه آنلردن عالم کشیلر ننگ وجودی بك

ممکن والله تعالی ننگ قدر تینه و سنتینه بك موافق در. شونک ایچون
افندمز علیه السلام «من احدث فی امرنا هذا مالس منه فهو رد» دیوب
دین بابنده الله ایله رسولندن باشقه غه انابت یوقلانی آکلادیفی کبی
ائمه اربعه اوزلرینه تقلیددن نهی ایلمش لردر. ابوحنیفه ایله اصحابی
«لایحل لاحد ان یفتن بقولنا مالم یعلم من این قلنا» دیدکلری کبی
ایکنچی بر اورنده ابوحنیفه دخی «اگر بنم سوزم کتاب و سنت که
مخالف ایسه سز آئی ترک ایدیکز!» دیوب تصریح ایلمش در. مالک
بن انس ایتکان «بن آدم اولدیغمدن صوابم ده یا گنشمده بولنور،
شونک ایچون سز بنم رأیم ده تفکر ایدیکز! اگر کتاب ایله سنته
موافق ایسه طوطار سز یوقسه ترک ایدرسز» دیوب. دخی بر مرتبه
امام مالک حرم نبوی ده حدیث سویلادیکی وقتنده روضه مظهره غه
اشارت قیلوب «فقط بوقبر صاحبی ننگ سوزی ردقیلنماز. باشقه لرک
همه سی ننگ سوزی ردقیلنه بیلور» دیمش در. امام شافعی هم «حضرت
رسول دن باشقه هیچ کیم گه دلیل سز اتباع درست دگل،
دیدیکی کبی، امام احمدده «دینک ده هیچ کم گه تقلید قیلمه! رسولز ایله
اصحابندن روایت قیلنغان شیلر نی گنه طوت!» دیمش و دخی بر اورنده
«بکاده، مالک گه ده، شافعی گه ده اوزاعی گه ده هم ثوری گه ده تقلید ایتمه کز،
بلکه آنلر آغان یردن (دلیل دن) الیکز!» دیوب تصریح ایلمش در.
مونه ائمه اربعه اوزلرینه تقلیدنک عدم جوازینه اتفاق ایلمش لردر.
بونلر اجتهاد قیلور لر و رأیمز شوشی دیوب بیان ایدر لر و لکن
هیچ کم گه بونی اخذ لازم دیوب ایتمازلر ایدی. ایستگان کشی آلور
ایستگان کشی یوق هر کیم اختیار لی ایدی. ابوحنیفه «بو، بنم رأیم در
اگر بز ادم بوندن خیرنی کتورور ایسه بن آئی قبول قیلاچقمن»
دیدیکی کبی امام مالک ده، هارون الرشید آدم لرنی «الموطأ» ایله
عمل گه کوچلاو طوغروسنده استشاره ایلدیکنده «اصحاب رسول
مملکتلر ده طارالدیلر، هر بر قوم عندنده باشقه لر ایستمگان حدیثلر
وار» دیهرک آندن منع ایلدی. امام شافعی ده «اگر بر آدم گه سنت

رسول ظاهر بولسه اول سنتنی هیچ کیم ننگ سوزی ایله قویو درست دگل» دیهرک حدیث مقابلنده اوز سوزینی ترک ایله توصیه، و اوز شا کردلرینی اوزینه تقلیددن نهی قیلور ایدی. هم امام احمدده اوزینک فتوی لرینی یازو و تدوین قیلوغه انکار ایتار ایدی بونلر اوزلرینک بعض احکامده خطا قیلاچقلرینی بک آچیق بیلورلر و بک صریح اقرار قیلورلر ایدی، بونلر هیچ بر وقت اوز فتوی لرینی «مونه بو حکم، قطعاً الله ایله رسولینک حکمی در» دیوب ایتمازلر ایدی. اگر ابوحنیفه ننگ حکمی معین حکم الله بولنسه ایدی آکا شافعی ده، محمدده، ابو یوسف ده هم باشقه لرده هیچ برسی مخالفت قیلمازلر ایدی. اگر متأخرین ظن قیلدیغی کبی استاذنی تعظیم دیمک آنک هر بر سوزینی و هر بر فعلینی دلیل سز حتی دلیل که خلاف بولنسه بیله تقلیددن عبارت بولسه ایدی، ایک ایلک صوفور تقلید ایدنلر محمد ایله ابو یوسف بولورلر ایدی. سز مقلدلر! استاذگرنی تعظیم ده علو ایدرک «صالح اول خطا قیلماز» دی سزده ایک جاهل بر احمق غه صوفور تقلید قیلا سز و انبیا دن باشقه هیچ بر صالح ننگ خطا دن معصوم دگل لکینی خاطرگزدن چیغاره سز و قبله نی کوزی کورگان و قنده ده کوزینه اوشانما یوب یولدیز ایله استدلال قیلغان آدم کبی قیلا ناسز. بصیره کوزیکز ایله براهین شرعیه نی کوره طوروب آندن اعراض و قول فقهاغه تقلید ایده سز! حال بو که قول فقہانی کورنده شول کوزیکز ننگ عینی ایدی، سز اوشانا طورغان کلام کتابلرینک هر برسنده عقلنی اسباب علم دن صانای طوروب سز براهین شرعیه نی آکلاو طوغری سنده عقل ننگ، سبب علم بولو وینه انکار قیلا سز! واشبو سبیدن اوزگزر دعوا قیلدیغکز بو کتابلره و بو خطا سز آدلره تقلیددن چغه سز، سز اوزیکز بواملره تقلید لازم دی سز؛ حال بو که بونلرک اسلاف صالحین ننگ هیچ کیمه تقلید هم درست دگل دیوب اتفاق و اجماع لرینه قارشو کیده سز! اوزیکز اشدورت مذهب دن، چغو درست دگل دی سز اوزیکز ایسه آلدن صوگ قرن خامس آخرینه قدر اجتهادوار ایدی

دیوب ایتوب طور سغز اختی قرن خامس سوکنده بیله بک کوب علمانک اجتهادلری بدیهه در جه سنده ثابت بولغان شیلردندر: تفتازانی حاشیه عضدی ده دیمش در که، کلام قوم دن فقیه، مجتهد اولمایو نچه و مجتهد، فقیه اولمایو نچه متصور دگل لک آکلا شیلادر مفتی، فقیه اولمقی لازم ایدی بس مجتهد اولمقی لغی ده لازم اولور غه کبراک. حتی شافعیه قاضی ده ده مجتهد بولونی شرط ایلمش لردر، حنفیه ده اهل اجتهاد دن بولمغان قاضی نی اهل اجتهاد دن بولغان مفتی قول آستونده بولسه غینه نصب جائز دیمش لردر، هدایه قاضی ننگ اهل اجتهاد دن بولمقی لغینی شرط قیلغان. شرح هدایه، مختصر الو قایه هم ماتی الابحر اجتهادنی فقط شرط اولویت دیسه لرده فتح القدیر: «غیر مجتهد که تقلید قضا شافعی، مالک، احمد هم بزم علمامزدن محمد عندنده درست دگل در» دیوب تصریح ایلمش در. و مجمع الانهر فتح دن: «استقر رأی الاصولیین علی ان المفتی هو المجتهد» دیگان سوزنی نقل قیلمش در. دیمک که غیر مجتهد قاضی نی نصب ننگ جوازنده اختلاف بولسه ده غیر مجتهد، مفتی نی نصب بالاتفاق جائز دگل در. بس مادامکه مفتیلر و قاضیلر نی نصب زمانی هیچ بر وقت منقرض دگل ایدی. بنا علیه زمان اجتهادده هیچ بر وقت منقرض بولماسقه کبراک. شونک ایچونده فتح القدیر «فقہنی عالم وصاحب الکتاب والحدیث، هم قریحه سی صحیح و عادات ناسنی عارف بولغان آدم ننگ اجتهادی واجب هیچ کیم که تقلیدی درست دگل» دیوب قطع ایلمش در.

سز مقلدلر! «ائمه اربعه، بک ایسکی و اوز لرینه تابعلر، بک کوب بس آنلرک سوز لرینه اعتماد لازم» دیوب کثرت و قدم ایله دلیل ایستای سز! حال بو که اگر صوابک کثرت و قدم ایله اولسه ایدی، نصرانیت و آندن زیاده و ثنیت صواب بولور غه کبراک ایدی احتمال سز ایتور سز «طیب طبایع مفرداتنی تجر به ایله مکلف بولما دیغی کبی بزده احکام جزئییه ده اجتهاد ایله مکلف دگل مز» دیوب لکن؛ طیب تمام آکلا شلغان و اتفاق اطبا حاصل بولغان شیلر نی گینه. یا گادن تجر به ایله مکلف دگل؛ اما تمام آکلا شیلوب جیتمگان شیلر نی حق لاق غه وصول ایچون تکرار تجر به